

Jan Malý

Jak na lodích kuchařili.

Tak se opět sešlo pět starých pánů, vysloužilých kapitánů v Ouplavu. Scházejí se tam v poslední době nějak často, někdy jen ve dvou, ve třech a dnes jich tady je dokonce pět. Je totiž středa, ale někdy se tu sejdou, ani středa být nemusí. Bůh ví, jak dlouho který z nich ještě bude na ty jejich táčky chodit. Jeden z nich cucá jen čistou vodu, nic jiného mu doktoři nedovolí, druhý má před sebou sklenku červeného, ale ucucává z ní jen opatrně a pomalu. A ti zbývající tři zůstali věrni pivu, ale víc než jednu hladinku také neztrestají. Čím méně si toho naráz mohou dopřát, tím častěji je to sem přitahuje. Jsou to už staří páni, sotva unesou vousy na svých bradách, tak jim trochu toho častějšího klábosení přejme.

Už probrali své zdravotní potíže a neduhy, postěžovali si na manželky, či na dcery, u kterých bydlí, probrali své syny a vnuky, kde se který plaví, zda u Holanďanů nebo u Němců a jakou loď který vede, nebo se na to připravuje.

"Jen ten náš moula furt jezdí jen u český firmy. Můžu do něj mluvit nahoru a dolů, jako když mluvíš do dubu." Postěžoval si starej Hačunda. "Posledně mi vodsek, že už mu bude skoro padesát a že na starý kolena mezi tu cizí rotu nepoleze. Ale vnuka už mám zpracovanýho. Jak vyleze z učiliště, šup a fičí k Holanďanům. Dokonce už to má s paní Stáňou domluvený, aby o tom táta nevěděl. Však jsem mu taky říkal, chraň se toho jezdit s tátou, teď když se jezdí jen ve dvou, to by nedělalo dobrotu. No a vidíte poslech mě."

"No Václave, moc bys jim do toho mluvit neměl," ujal se slova Špacír, "dneska je šifort celkem jinačí, než my si ho pamatujeme, daleko rychlejší, samej fofr a žádná zábava. To není jako za našich let, kdy pivo teklo proudem, každý třetí den dvě hodinky nákupu při kterém se vždycky chvilka na sklenku točeného našla. Dvakrát třikrát za cestu vyšel pěkný fajrunt někde u hospůdky s teplou večeří. Dneska v Rotterdamu loď naloží a zastaví se až v cílové stanici. Posádce ještě dá cestou vodní policie párkrát dýchnout do balónku."

"No jo," zasníl se Hačunda, "to byly časy, moc se mi líbilo hlavně těch pár let, kdy podnik zavedl na remorkérech kuchaře. Já byl v té době kapitánem na Tatrách a tam k nám přišel jeden z prvních profesionálních kuchařů. Ten vedl lodní kuchyň jako restauraci. Normální menu bylo v ceně a případný přídatek si každý musil zaplatit zvlášť. On snad před tím vařil na zámořáku a přešel k nám na řeku, aby se dostal častěji k rodině. No a tak u nás zavedl ty mořské móresy, které se na jiných lodích nevedly.

Copak my, stálá posádka, jsme si na to rychle zvykli a vyhovovalo nám to. Byly teplé obědy i večeře, k porci patřilo šest knedlíků, kdo chtěl míň, dostal míň, kdo chtěl víc, připlatil si.

Solidaritě ten profesionál odboural a tak malí jedlíci nedopláceli na ty velké žrouty. Před cestou vysolil každý člen posádky deset stovek a po příjezdu zpět do Děčína udělal kuchař vyúčtování. Tak se to ostatně dělalo i na ostatních šlepákách.

Šok to vždycky byl jen pro střídače, kteří na takovou restaurační obsluhu nebyli z ostatních lodí zvyklí. Nejvíce si naběhl známý držgrešle pan mistr Kubíček. Mistr Vecko šel na operaci a tak k nám na tu cestu poslal strojmistr pan Pitauer mistra Kubíčka.

V tom fofru před odjezdem jsem mu zapomenul nebo snad nestihl říct, jak to na naší lodi s jídlem chodí a tak si Kubíček užíval. Jak bylo něco dobrého, dal si přídatek, někdy i dva. Kolikrát i večeři si dal tuplovanou, prostě užíval si to. Až jednou, asi za čtrnáct dní, to už jsme to dupali proti vodě nad Hamburkem, udělal kuchař k odpolední svačině ruský vejce a k němu jen tak na sucho osmaženou topinku. "Hergot to jsem si pochutnal," povídá Kubíček, "neměl bys tam kuchaři ještě jedno?" "Ale ano pane mistr," kuchař na to, "už se to nese," a v tu ránu postaví před Kubíčka druhou porci. Tu už jedl Kubíček bez topinky a zase povídá, "tedy kuchaři, tak dobré ruské vejce jsem ještě nejedl, já bych snad spořádal i třetí." "Jestli vám tak

chutná, já vám to třetí rád udělám, stojí jen šest korun," nabízí ochotně kuchař. Kubíček vyvalil oči a v tu ránu mu přestalo chutnat.

Teprve teď jsme mu vysvětlili, jak to na naší lodi vedeme. Nadával jako špaček, to víte, tenkrát šest korun, to byly jinačí peníze, než dneska. Vždyť i to pivo stálo jen korunu sedumdesát. Pak už celou cestu až nahoru do Děčína si Kubíček ani jednou k jídlu nic nepřidal. V Děčíně při vyúčtování cesty nám vynadal, že jsme hotoví lupiči, a že si na nás půjde stěžovat na odbory. Ale nešel, rozmyslil si to, uvědomil si, že by mu to nebylo nic platný.

Jezdil u nás tenhle kuchař pouhé dva roky, pak odešel, bůh ví, jestli se mu zastesklo po moři, nebo po pěkný malinký restauraci, hned vedle bytu svoji rodiny. Dlouho jsme na něho v dobrém vzpomínali."

"To k nám na Duklu přišla kuchařka, taková vysoká kostnatá paní kolem čtyřicítky, padesátky. U těchle kostnatejch ženskejch, se to špatně odhaduje, že jo," ujal se slova starej Komár. "Na podniku když ji přijímali, ukázala výuční list, ale jestli opravdu někde něco vařila, se ji nezeptali. Nám na lodi sdělila, že je spisovatelka a že na plavbu přišla získat inspiraci pro svoji novou knihu, tak abychom od ní nějaké kulinářské zázraky nečekali. Ze začátku jsme si říkali, že je asi jen taková skromná. Že nám sice nebude vyvářet jako někde v grandhotelu, ale že taková normální domácí strava jakou vaří naše maminky, nám přijde docela k chuti. Ale to jsme se pěkně spletli. Byla to daleko větší hrůza, než jsme čekali. Ráno spíchla snídani, pak si skoro celé dopoledne něco psala a přeškrtovala do notesu. Svačinu jsme si ze společných zásob dělali každý sám. V jedenáct vlítla do kuchyně, spáchala rýžovou kaši se švestkovým kompotem, nebo hrachovou kaši z polotovaru s buřtem a podobné speciality. A k tomu nám předčítala, co dopoledne napsala. To bylo ještě hroznější než to jídlo. To už by snad bylo lepší, kdyby nám k jídlu zpívala.

Hned po návratu z té první cesty s kuchařkou ji kapitán poslal na osobní a zažádal o nového kuchaře a taky ho dostal. Ale podnik se s ní nerozloučil hned. Osobní oddělení zkoušelo, jestli se na nějaké lodi neuchytí. Trampovala z lodi na loď, všude získávala jednu cestu inspiraci a pakovala na další loď, k dalším nešťastníkům. Možná, kdyby ji bylo pět a dvacet a ne těch pět a čtyřicet, že by to zabralo, ale takhle to byla marná snaha. Vydržela u plavby necelý rok a pak se s ní podnik rozloučil. Ale inspirace asi nachytala jen málo, mnozí lodníci si zapsali její jméno do notýsku a ještě celá léta se v knihkupectvích pídili po knize od ní, ale nikdy neměli úspěch."

"To k nám na Vyšehrad přišel takovej tlouštík, ještě docela mladý člověk, spíš bych řekl před pár lety odrostlý kluk." Zavzpomínal Jarčinek. "Copak vařit, to on vařil dobře, ale nerad se myl. To byl kámen úrazu. Na parniku jak se dva dni nemyješ, jsi od sazí černý jako kominík. Tak nám od něho ani to dobré jídlo moc nechutnalo. Až to jednou topiče naštválo, drapli ho, ostříkali ho hadicí s horkou a pak studenou vodou. Pak mu pohrozili, že jak se nebude denně koupat, tak to zopakují. S tou horkou to asi trochu přehnali, chlap byl červenej jako rak. Ale opravdu se pak denně v přední kotelně koupal. Ale hned po příjezdu do Děčína dal výpověď. Uvedl, že mezi takovými rabijáty pracovat nebude. Tak nám začala vařit manželka pùlmistra Šamoňáka, byla to sice Němka, ale vařila moc dobře a docela levně. Byli jsme s ní spokojeni a už jsme žádného profesionálního kuchaře nechtěli."

"No," ujal se slova Komodor, ucucnul piva a pokračoval, "pár profesionálních kuchařů a kuchařek bylo na lodích jen první dva tři roky, většinou ta místa začali zastávat šikovné manželky některých členů posádek. Nakonec tenhle post opanovaly úplně. Poslední výjimkou byla dvacetiletá Miládka na Blaníku, ale než se rok s rokem sešel, vdala se za druhého kormidelníka a bylo po výjimce. U nás na Táboru dělala kuchařku manželka mistra Baňatého. Vařila opravdu dobře, proto byl baňatý a proto jsme mu tak říkali. Těch pár roků, o kterých mluvím, byl Tábor školní lodí. Měl o lodníka méně, zato čtyři plavčíky, kteří se každý čtvrtrok střídali. Řeknu vám, bylo to o nervy, ty kluky uhlídat, aby si neuhnali nějaký úraz.

Baňatá moc ráda pekla a tak u nás na lodi se nesnídal chleba s margarínem, ale den co den poctivé české buchty nebo nějaký koláč. Vždycky odpoledne napekla a ráno jsme si pochutnávali. Co se nesnědlo ke snídani, to ti mladí rafani lodníci a strojní asistenti spořádali ke svačině.

Takhle na jaře k nám nastoupili noví plavčíci, shodou okolností sami pražáci. Zapřáhli jsme a vyjeli po proudu. Jen co jsme byli ve Hřensku celně odbavení a po obědě, Baňatá jako obvykle zadělala a začala péct buchty. To bych vám přál ty kluky šestnáctiletý vidět. Kroužili kolem kuchyně, nozdry se jim chvěly jak závodním koním. Jak kuchařka vytáhla první plech z trouby, žadonili, aby jim dala ochutnat, že teplé a tak voňavé buchty ještě nikdy neochutnali a nejedli.

Baňatá se nejdříve bránila, že je bude bolet břicho, ale pak se dala uprosit. Udělala pro každého hrnek bílé kávy a po jednom plechu buchet se jen zaprášilo. S plnou hubou ji kluci huhňavě vyprávěli jeden přes druhého, že jejich maminky nepečou. Cestou z práce se staví u pekaře a vždycky nějaké pečivo přinesou. Že by to však mohla být až taková dobrota, to vůbec netušili. Tak se nad nimi Baňatá slitovala. Každý den upekla jeden plech buchet navíc, který kluci snědli ještě teplý. "Nežerte to horký lotti," krotila je vždycky, "jestli vás bude bolet břicho, za mnou nelezte!" Ale to víte, mladý plavčíci, však jsme byli taky takoví, ty by břicho nebolelo, i kdyby snědli třeba hřebíky. Kdepak dneska, já kdybych nýčko snědl teplou buchtu, už mě veze sanita. Ba, ba."

"Ještě máme půlhodinku času, než půjdeme domu na oběd, tak vám povím, jak si zařídil kuchařku můj táta." Kavárna dopil vodu ze sklenice, a pokračoval.

"Můj táta byl kapitánem na starý remorkážce RŽ8. Byl na ní kapitánem už za první republiky, za války, i po válce až do důchodu. Erzet osmička byl, jak víte, malej udejchanej parníček na tuzemské plavbě, tak jako ostatní remorkážní parníčky. Táta, to vám povím, nevím, jak to dokázal, ale jezdil a tahal čluny celý život mezi Prahou a Mělníkem. Pod Mělník se nikdy nevydal.

Bydlili jsme v Lužci v přístavní ulici, hned vedle Hořinského kanálu. Už před válkou si táta na poště vyjednal telefon, byli jsme jedni z prvních v Lužci, kteří ho měli. A tak celý život, co já pamatuji, když jel táta z Mělníka do Prahy, zazvonil mámě telefon od plavidelníka z komory Hořín. "Právě tudy projela osmička," zněla hláška. To už máma věděla, že za necelé dvě hodinky pojede táta v Lužci pod mostem. V tu dobu dala hrnce s teplým jídlem do košíku a vyšlápala si na most. Zahákla košík na docela krátký provaz s háčkem, spustila ho z mostu, táta pozdravil, košík odhákoval a pokračovali v plavbě.

Když jeli z Prahy do Mělníka, přišla hláška z komory v Mířejovicích. Jakmile jsem trochu povyroستl, běhal jsem s košíčkem často já sám. Dost často táta večer přijel a košíček s nádobím přivezl, ale někdy jen vyměnil na háčku prázdný košík za plný. Tak takovou měl táta kuchařku, moji mámu."

Takový servis, já na dálkový plavbě samozřejmě neměl. Někdy čas se mnou jezdila žena, ale přišly děti, však to znáte a bylo to. No dopili jsme, bude poledne, zaplatíme a pudem." Jak řekli tak udělali. Zaplatili a šli domů na oběd. Tak zas až příště staroušci.